

Dombóvári János

Lavotta-kultusz Zemplénben

„A verbunkoszene segített magyarnak lenni, segített magyarnak maradni, segített Európában helytállani.”¹

Szabolcsi Bence iménti gondolatát Lavotta Jánosra emlékező zenetudományi üléseink meghívóin szívesen idézzük, mert mindaz benne van, amit mi, kései utódok, a nemzetté válás korszakában e zenei stílus születésének köszönhetünk.

A felvilágosodás eszméje magával ragadta a kor hangzásait is. Zenénk pedig kézen fogva haladt az irodalommal. Kazinczyhoz, Kölcseyhez hasonlóan – zenész kortársai közül egyedüliként – Lavotta is csatlakozik a felvilágosodás eszméinek, emberbaráti, erkölcsi törekvéseinek megvalósítására létrejövő szabadkőművesség nemzetközi mozgalmához. Jogi tanulmányait Pesten, a Magyar Királyi Univerzításban fejezi be. Az ezzel párhuzamosan zenei képzésben is részesülő Lavotta hamar népszerűvé válik

joghallgató társai körében, „muzsikai akadémiák” résztvevője, s ezért joggal említhetjük nevét a hangversenyzés honi szokásának megteremtői között. Káldy Gyula pedig már a zeneszerző Lavottáról írja, hogy „bemutatta néhány magyar szerzeményét, és ez volt az első eset, hogy a magyar zene műzsája hangversenyteremben megszólalt”.² A nemzeti érzés fellángolása szintén magával ragadja a fiatal Lavottát. A kalapos király halála után, 1790-ben II. Lipót a Szent Koronát Bécsből Budára szállíttatja, majd a koronázás idejére Pozsonyba. A korona útja országszerte valóságos diadalmenet volt, s a koronázási ünnepségeken Pozsonyban részt vett Lavotta is. Talán ennél az élménynél is meghatározóbb Lavotta számára zenei eszmélése, amely nem lehetett más, mint a *verbunkos*. Az új zenei stílus kialakításához, fejlesztéséhez – a virtuóztriász másik két tagjával: Bihari Jánossal, Csermák Antallal együtt – ő maga is tevékenyen hozzájárult. A magyar vonós kamara- s programzene úttörőjeként a korai verbunkosstíusból határozottan körvonalazott táncformát és kész, hajlékony zenei nyelvet teremtett. A mintegy 120 opusából alig fele került eddig elő, azonban a kéziratos műveknek is csupán töredékét ismerhetjük. Az elmúlt negyed században a hallgatók – elsősorban a Lavotta János Kamarazenekar Magyar Verbunkos Zene lemezsorozatának

¹ Szabolcsi Bence, *A magyar zenetörténet kézikönyve*, Bp., 1955, 41.

² Dombóvári János, *Pusztafedémestől Tállyáig. Monográfia Lavotta Jánosról*, Miskolc, 1994, 37–38.

köszönhetően – legalább a négy vonós hangszerre írt verbunkosait, hegedű-, valamint kürtduóit megismerhették.

Kazinczy Ferenc lapjában, az Orpheusban vetette fel 1790-ben annak gondolatát, hogy tartsanak magyar színelőadásokat a Budán összeülő országgyűlés alkalmával. A színház vezetése kezdettől számított az addigra már országosan ismert, hegedűvirtuózként, zeneszerzőként számon tartott Lavottára, és 1793 januárjában a magyar zenés színjátszás első karmestereként, *muzsika-direktornak* szerződtetik. Ezt a feladatot látta el Miskolcon, Losoncon, s majd 1802-től Kolozsváron is, báró Wesselényi Miklós színházában.

Lavotta *házitanítói* tevékenysége szinte egyidős zeneszerzőségével, erre közvetett bizonyítékként pedagógiai célú hegedű- és kürtduói szolgálnak. Életrajzírói, a lexikonok szócikk-szerzői Lavotta nemesi családnál töltött rövidebb-hosszabb idejét hajlamosak már-már dologtalan kóborlásnak tekinteni. Először is, ezek a familiák Lavotta személyében országosan ismert hegedűst, zeneszerzőt láthattak vendégül, aki mintegy ellenszolgáltatás-ként – szórakoztatásuk mellett – a család tagjait oktatta a hangszerkezelés tudományára. Másrészt Lavotta nemesi származása, jogi végzettsége révén nemcsak szívesen látott vendége volt e kúriáknak, hanem több helyen megbecsült barátként fogadták. Művei a hegedűpedagógia számára is figyelemre méltóak, a 19. század magyar hegedűirodalmában egyenesen hiányt pótolnak.³

Lavotta Alapítvány – Lavotta János-díj. Létrejötté óta talán elegendő idő eltelt ahhoz, hogy a kezdetet érdemes újra felidézni, azt a reményteljes időszakot, amikor az oly hosszúra nyúlt kényszerszünet után a frissen jött intézményi szabadság, a polgárok szabad gondolata s akarata maradandó, nemes tettekben is megnyilvánulhatott. Ilyen kegyelmi állapot volt 1989-ben a sátoraljaújhelyi zeneiskola névválasztása – a Tállyán nyugvó verbunkosszerző, hegedűvirtuóz, az első színházi karmester, házitanító Lavotta János nevét vette fel. A Lavotta-dombormű előtt – az áldott emlékü Lavotta Géza faragta fából – Lukin László által elmondott avató beszéd, valamint a zeneiskola vonóstanárai közreműködésével először felcsendülő Lavotta F-dúr verbunkosa egyúttal a Lavotta-kutatás⁴ új fejezetének kezdetét jelentette.

Kezdetben vala a díj. A történeti hűséghez hozzátartozik, hogy e dolgozat írója a zeneiskola tantestületének *Lavotta János-díj* létrehozását javasolta 1990-ben. Ugyanis van valami együttérző rokonszenvet keltő abban, ahogy Lavotta jó három évtizeden át házitanítóskodott. A Hegyközben, Bodrogközben,

³ Az op. 22-es, hat darabból álló *Duetto Hungarica* a Neuma Kiadó, az op.49-es, ún. *Könnyű hegedűduók* pedig az Editio Musica Budapest gondozásában jelent meg 2014-ben. A duók közreadója Dombóvári János.

⁴ Zemplénben mindenképpen beszélhetünk akár mozgalomról is, ahogy azt Abaúj egyszemélyes zenei intézménye, Bakonyi Béla.

Hegyalján oktató zenetanár, muzsikus feladata alapvetően ma sem változott: a hangszeres oktatás iránti igényeknek, továbbá a szép muzsikára éhes közönség elvárásainak kell megfelelnie. S hogy a szándékot rögtön tett kövesse, egy e céllal rendezett brácsa-est⁵ bevétele jelentette azt a vonzerőt, amelyhez később számos zempléni, abaúji önkormányzat, művelődési intézmény, neves művész és magánszemély csatlakozott. Az így létrejött Lavotta János-díj évenkénti odaítélésének feltételei méltóak a névadóhoz.⁶

Egy díj értékét elsősorban a jutalmazottak köre, az elvégzett feladat nagysága, a művészi teljesítmény határozza meg.

A Lavotta János-díjat eddig húsz alkalommal ítélte oda a kuratórium.⁷

A *Lavotta Alapítvány* létrejöttékor, 1991-ben az első bejegyzett civil szervezet volt a hajdani megyeszékhelyen, a tartalom szerint pedig máig egyetlen alapítvány a térségben, amely díjat is adományoz. Az alapítvány tiszteletbeli elnöke az iskolás éveit Abaújszántón töltő s közel három évtizede Cremonában hegedűkészítő műhelyt, iskolát létrehozó Kónya István professzor. A kuratórium elsődleges feladatának tekintette a névadó életének kutatását, megismertetését, műveinek összegyűjtését, népszerűsítését, a Lavotta János Kamarazenekar támogatásán keresztül a térség zenei közművelődésének gazdagítását, valamint a felsőfokú zenei tanulmányokat folytató fiatalok segítségét. Utóbbiak részére odaítélhető támogatás a Cremonából, Kónya István hegedűkészítő műhelyéből származó mesterhegedű (1994), továbbá mesterbrácsa (2000). A felbecsülhetetlen értékű hangszereket – ösztöndíjként – a térség fiatal muzikusai kapják felsőfokú hangszeres tanulmányaik idejére.

⁵ Kovács Gáborné zongoratanárnő volt Dombóvári János lelkes partnere.

⁶ Az alapító okirat szerint a „történelmi Zemplén és Abaúj városaiban, falvaiban működő zeneművészek, zeneiskolai tanárok, kórusvezetők, kántorok, e táj kultúrájának gyarapításáért fáradozók kitartó, magas színvonalú, művészi munkáját, továbbá a magyar nemzeti romantika korát, ezen belül Lavotta János életművét kutató, népszerűsítő, hagyományt teremtő és ápoló tudományos tevékenységet” szándékozik elismerni. A díj tartozéka egy bronzplakett díszdobozban – Borsi Antal munkája, valamint a Csótó László tervezte díszoklevél.

⁷ 1991: Dr.Máczay Gyuláné hegedűtanár; 1992: Asztalos Béláné zongoraművész-tanár (posztumusz); 1993: Bakonyi Béla karnagy, énektanár, zenei közíró – Abaújszántó; 1994: Dombóvári János hegedűtanár, iskolaigazgató, művészeti vezető, a Lavotta Jánosról szóló monográfia szerzője; 1995: Zempléni Kamarazenekar, az első Lavotta-CD közreműködője; 1997: Csehi Ferenc zenetanár, karnagy, iskolaigazgató – Sárospatak; 1998: Ujj Viktor Géza zenetanár, iskolaigazgató, karnagy, zeneszerző – Miskolc; 1999: Fridl András zenetanár (posztumusz) – Sárospatak; 2000: Lukin László középiskolai énektanár, karnagy, zenetörténész – Budapest; 2001: Rolla János hegedűművész, koncertmester – Budapest; 2002: Dr.Domokos Mária zenetörténész – Budapest; 2003: Fehérné Sulyok Éva gondokatanár, igazgatóhelyettes, tanszakvezető; 2004: Molnár Pál karmester, zeneszerző – Rastatt (D); 2005: Dr.Papp Géza zenetörténész – Budapest; 2006: Szatmári György karnagy; 2007: Dr.Bónis Ferenc zenetörténész – Budapest; 2009: Scholcz Péter karmester, zenetörténész – Hollandia; 2011: Pecze János képzőművész-tanár – Gönc; 2013: Majorosné Hódossy Ilona énektanár, karnagy – Sátoraljaújhely; 2014: Csótó László képzőművész-tanár – Királyhelmec.

Milliókban is mérhető mindazon eszmei érték, amelyet az alapítvány a közel huszonöt év során megalkotott.⁸

Zenetudományi konferenciák. Az alapítvány *Lavotta János halálának 170. évfordulója* emlékére szervezte első tudományos ülését 1990-ben. Sátoraljaújhelyen a felújított Kazinczy Ferenc Múzeumban Legány Dezső, Domokos Mária, valamint Dombóvári János olvasták fel dolgozataikat, mindeközben pedig az akkor alakuló Zempléni Kamarazenekar eleven Lavotta-muzsikát játszott. 1994-ben, a névadó születésének 230. évfordulója tiszteletére országos megemlékezés volt Sátoraljaújhelyen, Tállyán, valamint a szülőhelyen, a Pozsony vármegyei Pusztafedémesen (Pusté U' lany). A jeles szakemberek, közéleti személyek által alkotott Lavotta Emlékbizottság két védnöke: Farkas Ferenc Kossuth-díjas zeneszerző és Katona Tamás, a Miniszterelnöki Hivatal akkori államtitkára, maguk is részt vettek az ünnepségeken. Rajtuk kívül négy évtized után hazalátogatott Lavotha Elemér csellóművész, a stockholmi Zeneakadémia tanára, Kónya István (hegedűkészítő édesapjával) Cremonából, valamint a vendégek között volt Glasa Milos, Pusztafedémes polgármestere.

A hazai megemlékezés a Zempléni Kamarazenekar fellépéseivel – Sunyovszky Sylvia meghívására – a pozsonyi Magyar Házban, majd Pusztafedémesen folytatódott. A pozsonyi Magyar Nagykövetség erre az alkalomra egy fekete márványtáblát vésetett, amely magyar és szlovák nyelven hirdeti: itt született a verbunkoszene úttörője, Lavotta János. A Meciár-évek azonban nem kedveztek a tábla ünnepélyes leleplezésének. Ez máig adóssága a pusztafedémesi önkormányzatnak, talán majd 2020-ban, a hegedűvirtuóz halálának bicentenáriumán erre is sor kerülhet.

A magyar millennium éve alkalmat adott arra is, hogy a lemezkiadáson túl ismét zenetudományi konferencia segítségével tekintse át a tudomány a Lavottával és korával kapcsolatos kutatások legújabb eredményeit.

A *Lavotta János halálának 180. évfordulója* alkalmából Sátoraljaújhelyen és Tállyán rendezett tudományos ülésen neves előadók⁹ idézték a magyar zenei romantika századát. A kiemelkedő eseményt Legány Dénes zongoraestje, valamint Réti Zoltán festőművész kiállítása tette még élményszerűbbé.

Lavotta János születésének 240. évfordulója minden eddiginél gazdagabb megemlékezés jegyében telt, amely rendezvénysorozat a III. Lavotta Napok keretében zajlott 2004-ben. A Magyar Rádió népszerű *Ki nyer ma?* játéka sokadik alkalommal a Lavotta-házból jelentkezett, majd ugyanitt volt Réti Zoltán Balassi-illusztrációinak kiállítása, Nagy Péter Liszt-estje pedig remek felvezetője volt a zenetudományi konferenciának, amelynek a 60 éves Rolla János hege-

⁸ 1989: Lavotta fa domborműve a művészeti iskolában, valamint 1994-ben felállított köztéri mellszobra, mindkettő Lavotha Géza szobrászművész munkája; Dombóvári János Lavottáról szóló, 1994-ben megjelent monográfiája; Kiss György Munkácsy-díjas művész bronz Lavotta-domborműve Tállyán, a gyulai Erkel Ferenc Társaság adományozta 2002-ben; Lavotta-emlékszoba kialakítása Tállyán; a Lavottának és kortársainak verbunkosait hallhatóvá tevő Magyar Verbunkos Zene CD-sorozat hét darabja (1995, 2000, 2004, 2005, 2006, 2010, 2012); a Lavotta János Kamarazenekar reformkori egyenruhájának elkészítése 2003-ban.

⁹ Barsi Ernő, Domokos Mária, Dombóvári János, Papp Géza, Pethő Csilla, Réti Zoltán

dűművész volt a díszvendége. A világhírű muzsikus a sátoraljaújhelyi közönséget megajándékozta, a J. S. Bach kéthegedűs versenyművében közreműködő Lavotta János Kamarazenekart pedig kitüntette nemes hangú, elegáns hegedülésével. A *Lavotta és kora* címmel Sátoraljaújhelyen és Tállyán megrendezett konferencia hat előadója¹⁰ a 19. század magyar zenéjéről eddig alkotott képet további adatokkal, figyelemre méltó gondolatokkal, következtetésekkel gyarapította.

Már történt utalás arra, hogy az alapítvány milyen szívélyes kapcsolatot ápolt a magyar zeneszerzők doyenjével, ami egyebek mellett abban is megnyilvánult, hogy Farkas Ferenc a Lavottiana fúvósötös szólamait, valamint a Lavotta-szvit partitúrájának szerzői példányát a kamarazenekarnak ajándékozta. Mi sem természetesebb, hogy a negyedik konferenciát 2006-ban a szervezők – születésének centenáriuma alkalmából – Farkas Ferenc emlékének szentelték. A kétnapos zenetudományi ülés előadásait¹¹ a Lavotta János Szimfonikus Zenekar és a sárospataki kórusok (Gaudium Musici, Művelődés Háza Vegyeskara) emlékhangversenye zárta.

Az V. Lavotta Napok programsorozatát 2007-ben a zeneiskola volt növendéke, az olasz, majd belga ösztöndíjas Csoma Gábor gitárrestje vezette be a Lavotta-házban. Az ugyancsak kétnapos zenetudományi konferencia előadói¹² A *dal a magyar lélek székely kapuja* címmel Kodály Zoltán munkásságáról értekeztek.

A rendezvény díszvendége a 75 éves Dr. Bónis Ferenc, az MTA doktora, zenetudós volt, akit oldott, élvezetes beszélgetés keretében Fehérné Sulyok Éva szekcióvezető az ünnepelt termékeny történészi munkásságáról faggatott. A konferenciát a Lavotta-szimfonikusok – a *Háry János és a Székelyfonó* közzismert részleteiből összeállított – hangversenye zárta.

Nemcsak a gyulai Erkel Ferenc Társaság készült lelkesen névadója születésének bicentenáriumára, de 2010-ben így tettek a Lavotta-intézmények is – alapítvány, kamarazenekar, művészeti iskola, Lavotta-ház –, hogy Lavotta János halálának 190. évfordulójáról méltóképpen megemlékezzenek.

A *Lavotta és kora* címmel megrendezett, ezúttal háromnapos zenetudományi konferenciának a 75. életévét betöltött

¹⁰ Bónis Ferenc, Papp Géza, Sziklavári Károly zenetörténészek, valamint Dombóvári János iskola-vezető, Fehér József múzeumigazgató, Tímár Sándor tánc Koreográfus

¹¹ Bónis Ferenc, Dombóvári János, Fehér József, Gombos László, Sziklavári Károly

¹² Bónis Ferenc, Dombóvári János, Eöszé László, Fehér József, Horkay Tamás, Papp Géza, Sziklavári Károly

Erkel Tibor zongoraművész, a budapesti Zeneakadémia tanára volt a díszvendége. A Lavotta-házban Szamosvölgyi Péter polgármesteri köszöntője után az Erkel-leszármazottal Fehérné Sulyok Éva, a művészeti iskola vezetőhelyettese beszélgetett, aki a 19. századi magyar zenetörténet-beli jártasságát felhasználva a hallgatóságot is érdeklő kérdéseket intézett a Magyar Rádió nyugalmazott művészeti vezetőjéhez. Az igazán lebilincselő párbeszédet, valamint a színvonalas estet Kassai István Liszt Ferenc-díjas zongoraművész elsősorban Erkel zongoradarabjaiból, átíratáiból összeállított hangversenye teljesítette ki.

A konferencia második napján, a Magyar Nyelv Múzeumában, Széphalmon – Dombóvári János és Szabó Sándor előadásában – a közönséget Lavotta hegedűduóinak hangjai köszöntötték. A hegedűduók az előadások közti elhangzásukkal a konferencia „zenei kötőanyagának” szerepét töltötték be. A tudományos ülésen végig elnöklő Fehérné Sulyok Éva elsőként Dombóvári János iskolavezetőt szólította előadásának megtartására, aki Lavotta a magyar hegedűpedagógia számára eddig teljesen ismeretlen hegedűduóiról értekezett. Bónis Ferenc, a zenetudományok doktora a nemzeti opera megteremtőjének, a *Himnusz* zeneköltőjének, a zongoraművész, karmester, a Zeneakadémia igazgató-tanárának, Erkel Ferencnek alakját idézte a bécsi újságok cikkeinek tükrében. Erkel Tibor *Lenau és Liszt Mephistója* címmel a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara Grand Prix-díjas lemezfelvételének történetébe avatta be a hallgatókat. Az ebédszünet előtt Rakos Miklós Mozart G-dúr hegedűversenyének verbunkos-motívumait elemezte *Lavotta és kora egy Mozart-kézirat tükrében* című előadásában. Sziklavári Károly dolgozata, *Az ezerarcú verbunkos* a címének megfelelően mutatta be a verbunkos-zene gazdagságát, sokszínűségét. A konferencia aznapi előadásait Horkay Tamás *Magyaros elemek Schubert életművében* címmel bemutatott frappáns elemzése zárta.

A zenetudományi konferencia vendégeihez az est folyamán a miskolci Borsodi Zenei Társaság autóbusznyi küldöttsége csatlakozott, akik a hazai érdeklődőkkel együtt a Lavotta János Kamarazenekar hangversenyét hallgathatták. Az együttes e jeles alkalommal szinte kötelező verbunkosok (Lavotta, Csermák, Bihari, Rózsavölgyi) előadása mellett tehetséges szólistáinak – Szabó Márta (hegedű), Szekrényesy Béla (gordonka) – közreműködésével W. A. Mozart, ill. J. Haydn versenyművének figyelemre méltó tolmácsolásával vívta ki a szakmai közönség elismerését. A konferencia harmadik napján, s egyben a VIII. Lavotta Napok befejező programjaként Tállyán, a házigazda önkormányzat nevében Rencsiné Ágh Márta alpolgármester asszony szívélyesen köszöntötte a Tállyára érkezett tudós vendégeket. Lavotta hegedűduói – ezúttal Szabó Márta és Dombóvári János előadásában – keretet adtak a tállyai tanácskozásnak is. Gombos László a Lavottának emléket állító Hubay-daljátékokat elemezte. A *Lavotta szerelme* kilenc alkalommal szerepelt az Operaház műsorán. A darabról elragadtatással nyilatkozott az alig húszesztendő Bartók Béla is. Valószínűleg a hely szelleme is inspirálta Fehér József múzeumigazgatót, amikor élvezetes előadásában, ezúttal Kazinczy Ferentől vett példákkal, a borról elmélkedett.

Külön zenetudományi konferencia köszöntötte a 80 esztendő Dr. Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetudóst 2012-ben. Kodály Zoltánné volt a *Lavotta Jánostól Kodály Zoltánig* címmel megrendezett kétnapos konferencia fővédnöke. A Lavotta János Művészeti Iskola tanárai, növendékei a nemzeti romantika

gyegyében szólaltatták meg a kor muzsikáját a Lavotta-ház pódiumtermében. A konferencia kezdetén Bónis Ferencet Széphalmon, a Magyar Nyelv Múzeumában Szamosvölgyi Péter, Sátoraljaújhely polgármestere köszöntötte. Erkel és Liszt Ferenc egy-egy művének elemzése mellett Kodály és Móricz Zsigmond kapcsolatáról, Kazinczy Ferencnek a muzsikához fűződő viszonyáról, végül pedig Sarasate *Zigeunerweisen* című művének verbunkos-dallamforrásairól hangzottak el figyelemre méltó, értékes előadások.¹³

Lavotta János születésének 250. évfordulója tiszteletére az örökségét ápoló sátoraljaújhelyi szervezetek, intézmények a kor muzsikájának, valamint Lavotta tevékenységének jobb megismerése érdekében 2014-ben *emlékévet* hirdettek meg, amelyet Bihari születésének 250., Csermák 240., valamint Egressy Béni 200. évfordulója előtt tisztelegve nevezhetnénk akár a verbunkoszene évének is. A programok támogatására, szervezésére 16 tagú emlékbizottság jött létre, melynek fővédnöke az Emberi Erőforrások Minisztériuma képviselőjében Balog Zoltán miniszter, védnöke – Zemplén neves közéleti személyiségei mellett – Dr. Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetudós. A tagok között a kottakiadók, a média képviselőin kívül Dr. Márkusné Natter-Nád Klára a Magyar Kodály Társaság elnökségéből, valamint Ember Csaba a Magyar Zene- és Művészeti Iskolák Szövetsége elnökeként vett részt az emlékbizottság munkájában. Tagja volt még a testületnek a szülőföld képviselőjében Drahotina Simeková, Pusztafedémes polgármestere, valamint Tállya részéről Rencsiné Ágh Márta alpolgármester is. A mintegy húsz program a hangszeres versenyektől a kottakiadáson át a hangversenyeken keresztül a zenetudományi konferenciáig növekednek, zeneművészek, zenetudósok egyaránt lehetőséget adott a verbunkos korának, zenéjének, valamint a legújabb kutatási eredmények közvetítésére, megismertetésére.

A *Lavotta János és a magyar nemzeti romantika kora* címmel megrendezett konferencia nyitányaként a Lavotta János Kamarazenekar jubileumi verbunkos-hangversenye csendült fel a Városháza dísztermében. A rendezvény díszvendége a 90. életévét betöltött Dr. Szőnyi Erzsébet Kossuth-, Liszt-, Erkel-díjas zenepedagógus, zeneszerző, karnagy volt, aki azonban bizonytalan egészségi állapota miatt a hosszú utat mégsem vállalta. Távollétében a kamarazenekar *Preludium és fúga* című darabjával köszöntötte szerzőjét. A jubileumi hangverseny további részében Doppler Ferenc *Magyar fantázia* fuvolára (Dombóvári János Imre) és zenekarra, Popper Dávid *Magyar rapszódia* gordonkára (Dombóvári Zsolt) és zenekarra, valamint Farkas Ferenc *Lavotta-szvit* című műve szólalt meg Derecskei András vezényletével.

A zenetudományi konferencia előadói¹⁴ a magyar nemzeti romantika koráról ismét Széphalmon, a Magyar Nyelv Múzeumá-

¹³ Bónis Ferenc, Dombóvári János, Gombos László, Ittész Mihály, Kassai István, Rakos Miklós, Scholcz Péter, Sziklavári Károly, Tusnády László

¹⁴ Agócs Gergely, Bónis Ferenc, Dombóvári János, Fehér Éva, Gombos László, Ittész Mihály, Rakos Miklós, Sziklavári Károly, Tusnády László

ban, valamint Tállyán osztották meg gondolataikat, s beszéltek legfrissebb kutatási eredményeikről. A teljesség igénye nélkül, ezúttal csupán a verbunkos témaköréhez szorosan kapcsolódó dolgozatokat említjük, mint pl. a verbunkost mint emlékezhelyet (Fehér Éva), a magyarság öntudatra ébredését és Lavotta életművét (Tusnád László), Bihari *Hatvágás verbungját* (Rakos Miklós), Fáy István négykezes verbunkos gyöngyeit (Elek Szilvia), valamint Kodály verbunkoszenéit (Ittész Mihály) bemutató előadásokat. A konferencia ezúttal is a Tállyán nyugvó Lavotta János síremlékének, valamint főtéri domborművének koszorúzásával, a *Himnusz* és *Szózat* eléneklésével ért véget.

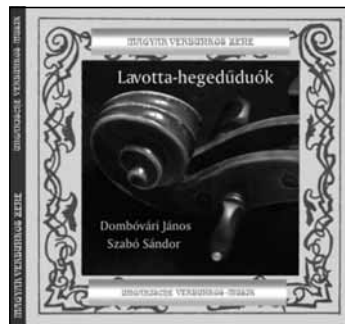
Lavotta János Kamarazenekar – Magyar Verbunkos Zene CD-sorozat.

Az együttes az amatőr muzsikálás több évtizedes sátoraljaújhelyi hagyományát folytatva jött létre 1990-ben. Tagjai hangszeres tanárok, magas osztályú növendékek, valamint zenei pályán tanuló diákok, hallgatók Zemplén térségéből. Megalakulása óta kiemelt céljuk, hogy megismertessék, népszerűsítsék a 19. századi magyar verbunkoszenét, amelynek egyik úttörője a zempléni földben nyugvó Lavotta János.

Az együttesnek szinte létrejötté óta önálló hangversenyei vannak Sátoraljaújhelyen, s fellépéseivel támogatja a térség településeinek zenei közművelődését. A kamarazenekar negyedszázados tevékenységéből most azokat a feladatokat, eredményeket emeljük ki, amelyek a verbunkoszene megismertetésével, népszerűsítésével, megörökítésével kapcsolatosak.

Feltétlenül a felsorolás élére kívánczik a Magyar Verbunkos Zene címmel létrehozott CD-sorozat, amelynek eddig kiadott hét (1995; 2000; 2004; 2005; 2006; 2010; 2012) felvételén 15 szerzőtől mintegy ötszáz percnyi verbunkoszenei anyag hallható.¹⁵ Ezek a lemezek a magyar zenetudomány által is rokonszenvvel kísért kiadványok, igazi zemplenicumok.

Kivételes lehetőség adódott a Lavotta János Kamarazenekar számára 2004. március 15-én, amikor Bónis Ferencnek, az Erkel Ferenc Társaság elnökének meghívására a XVI. Történelmi Hangversenyen, Gyulán közreműködő együt-

¹⁵ Lavotta: *Hegedűduók* (21), *Homoródi nóta*, *Magyar Aquadro No 2.*, *Magyar verbungtánc* (F-Dúr), *Magyar tánc* (g-moll), *Magyar tánc gitárra*, *Négy duó vadászkürtre*, *Szigetvár ostroma*, *Toborzó*, *Verbunkos* (B-Dúr); Allaga: *Régi magyar táncdallamok*; Bihari: *Kesergő – Lavotta sírjára*, *Primatialis magyar*, *Requiem fia halálára*; Csermák: *Az intézett veszedelem*, *Hat magyar tánc*; Doppler Ferenc: *Magyar fantázia fuvolára és zenekarra*; Farkas: *Aria e Rondo all' ungherese*, *Lavotta-szvit*, *Régi magyar táncok*; Kossovits: *Lavotta szerelme*; Kossovits–Csokonai: *A reményhez*; Müller–Allaga: *Damjanich-induló*; Pfeifer–Csokonai: *Tartózkodó kérelem*; Mosonyi: *Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének – zongora*, *Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének – zenekar*, *Tisztulás ünnepe az Ungnál 886. esztendőben*, *zongoraverseny* (e-moll); Rózsavölgyi: *Beszállászás*, *Első magyar társastánc*, *Debreceni csárdás*, *Gergencsi csárdás*; Verseghy: *Nincs Bacchusnál a nagy égben*; Weiner: *Divertimento Op. 20*; C. M. von Weber: *Andante e Rondo Ungherese*

tes verbunkos-programját¹⁶ a zenetudós ismertetőjével együtt a Bartók Rádió élő adásban közvetítette.

A Lavotta János Kamarazsenekar szakmai sikerei közül kiemelkedik a 2008-ban Kőszegen, a XV. Országos Kamarazsenekari Fesztiválon kapott fődíj, amelyet a zeneakadémiai zsűri elnökeként Kostyál Kálmán egyik mondatával a következőképpen indokolt: *„A Lavotta János Kamarazsenekar mind a műsorválasztás, mind a szólista-produkció és zenekari teljesítmény vonatkozásában a találkozó legkiemelkedőbb teljesítményét nyújtotta...”*¹⁷

A kamarazsenekar következetes műsorválasztásával demonstrálja: szükség van Lavotta és kora zeneszerzőinek, a reformkor, a nemzetté válás nagy zenei vonulatainak bemutatására, hogy ország-világ számára megismerhetővé válják a magyar verbunkoszene. Semmi túlzás nincs ebben, hiszen a magyar romantika Európa-szerte ismert zenei stílusa a Lavotta János Kamarazsenekar közvetítésével – határon innen és túl – számos településhez eljutott már.¹⁸ A hangversenyek sikeréhez bizonyára hozzájárult az együttes tagjainak a történelmi muzsikához illő korhű öltözéke is.

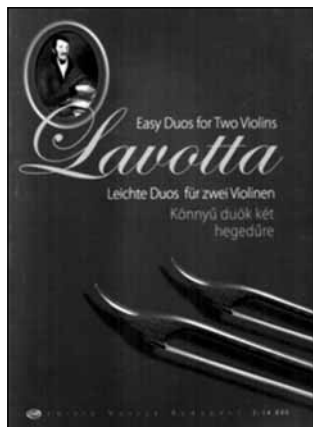
A verbunkos mint a zenei nevelés eszköze. A verbunkoszene megismerésére, sokrétű alkalmazására még az 1990-es

években oktatási-nevelési koncepció jött létre a sátoraljaújhelyi Lavotta János, valamint a Széptan Művészeti Iskolában. A verbunkos a zenei nevelés mindennapos eszközévé vált intézményeinkben. Az évente megrendezett tanulmányi

¹⁶ Lavotta: *Homoródi nóta*; Csermák: *Hat magyar tánc*; Mosonyi: *Zongoraverseny* (e-moll); Farakas: *Régi magyar táncok*; Weiner: *Divertimento* Op. 20; ráadás – Müller-Allaga: *Damjanich induló*; vezényelt: Molnár Pál; zongorán közreműködött Kassai István

¹⁷ A műsorban elhangzott díjazott mű: Doppler: *Magyar fantázia fuvolára és zenekarra*, szólista: Dombóvári János Imre

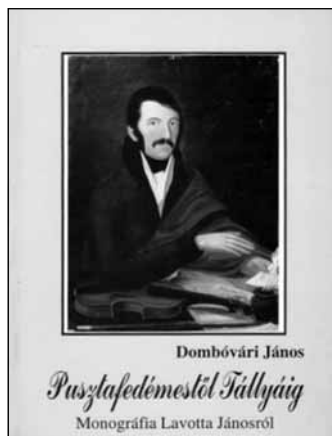
¹⁸ Zemplén települései, továbbá Budapest, Veszprém, Kőszeg, Szentendre, Eger, Aggtelek, Kazincbarcika, Edelény, Gönc, Miskolc, Tiszaújváros, Abádszalók, Vásárosnamény, Gyula, továbbá az anyaországon kívül Pozsony, Nagyszombat, Galánta, Pusztafedémes, Királyhelmec, Nagykapos, Deregyő, Dobóruszka, Ungvár, Szatmárnémeti, Nagykároly, a németországi Rastatt, valamint a hollandiai Franekker

versenyek¹⁹ – Szózat-éneklő, Himnusz-zongora-, Lavotta János hegedűduó-, verbunkos négykezes-, Lukin László népdal- és népzenei, zenei műveltségi, valamint a zempléni hangszeresek versenye – kötelező anyaga valamennyi hangszeren egy osztályonként, korcsoportonként kijelölt verbunkosdarab előadása.

*Jót s jól!*²⁰ Ebben áll a Lavotta János nevét viselő alapítványnak, kamarazenekearnak, művészeti iskolának a Lavotta-kutatást segítő és emlékét ápoló, a ver-

bunkoszenét népszerűsítő, a magyar zenetörténetet hangzó anyaggal gyarapító, a fiatalok zenei nevelését a magyar zenei romantika korával gazdagító, a magas színvonalú teljesítményt díjjal elismerő, a térség zenei életét szervező tevékenysége.

¹⁹ Magyar Kultúra Napja: Himnusz-zongoraverseny – szabadon választott mű: 20. századi, vagy kortárs magyar zeneszerző darabja

Szózat-éneklő verseny – szabadon választott mű: műdal a 19. századból

Lavotta Napok: Lukin László népdal- és népzenei verseny

Verbunkos négykezes verseny

Zenei műveltségi verseny

Zempléni Hangszeres Találkozók – valamennyi hangszeren

Lavotta János hegedűduó-verseny

²⁰ A Kazinczy-idézet folytatása: *Ebben áll a nagy titok! Ezt ha nem érted*

Szánts és vess, s hagyjad másnak az áldozatot.